

LBRIS

We know
books

Gauz

În picioare la post

Traducere din limba franceză
de Irinel Antoniu

- Militant pentru libertatea Internetului în Africa;
- Însoțitor al persoanelor fără documente legale la prefectura de poliție;
- Consultant la OIF (Organizația Internațională a Francofoniei) pentru scenarii și dosare de finanțare a filmelor pentru televiziunile africane;
- Babysitter;
- Fotograf pentru un candidat la președinția Republicii Coasta de Fildeș;
- Paznic la o firmă de parfumerie;
- Regizor de scurtmetraje (*Când Sankara...*, *Anul școlii Piver, Skully, Să nu traversezi D3*);
- Studii despre arta modernă și călătorii pentru scrierea filmului documentar *Mbédé BM, metamorfozele unui relicvariu*;
- Grădinar la case din vestul Parisului;
- Maestru Jedi pentru tineri fotografi ivorieni;
- Fotograf de modă;
- Redactor-șef al revistei economice *News&co*.

Cuprins

<i>Prolog</i>	7
Solduri la Camaïeu.....	19
Epoca de bronz 1960-1980	39
Sephora de pe Champs-Élysées.....	59
Epoca de Aur 1990-2000	80
Pauză	105
Înapoi la Sephora de pe Champs-Élysées.....	111
Epoca de plumb.....	127
<i>Epilog</i>	155
<i>Gauz</i>	157

*Sephora... nepoțica mea,
Parfum ce țara-nchipuia,
Armand, tăticul tău, râdea
Până la cer scriind așa.*

Prolog

Noii angajați. Lungul șir de bărbați negri care urcă pe scările înguste seamănă cu un grup inedit de alpiniști care asaltează K2, temutul vârful din lanțul himalayan. Ascensiunea este ritmată numai de zgomotul pașilor pe trepte. Scările sunt abrupte, genunchii se ridică mult. Nouă trepte, un palier, plus alte nouă trepte formează un etaj. Zgomotul pașilor este înăbușit de un covor roșu gros, întins exact pe mijlocul unei case a scărilor prea înguste ca să lase doi oameni să meargă unul lângă altul. Convoiul se întinde odată cu etajele și oboseala. Din când în când se aud găfâieli. La etajul șase, primul apasă pe butonul mare al unui interfon ciclop având deasupra obiectivul negru al unei camere de supraveghere. Biroul mare în care ajung cu toții asudați este un open space. Niciun perete nu oprește privirea, până la o cabină de sticlă pe care două litere marchează teritoriul masculului dominant al locului: DG. Un geam oferă cu generozitate o priveliște spre acoperișurile Parisului. Se împart formulare. O grămadă. Aici se fac angajări. Se angajează paznici. Protect-75 tocmai a obținut niște contracte mari de securitate pentru diverse firme comerciale din regiunea pariziană. Are o nevoie uriașă

și urgentă de forță de muncă. Vestea s-a răspândit foarte repede în „comunitatea” africană. Congolezi, ivorien, malieni, guineeni, beninezi, senegalezi etc., ochiul exersat identifică ușor naționalitățile numai după stilul vestimentar. Combinația tricou polo și jeanși Levi's 501 a ivorienilor; geaca de piele neagră prea largă a malienilor; cămașa cu dungi îndesată în pantaloni până sub burtă a beninezilor și togolezilor; superbii pantofi întotdeauna bine lustruiți ai camerunezilor; culorile improbabile ale congolezilor din Brazzaville și stilul tipător al congolezilor din Stanley... Dacă ai îndoieli, urechea preia ștafeta, fiindcă accentele pe care le capătă limba franceză în gura unui african sunt indicatori de origine la fel de fiabili ca un cromozom 21 în plus pentru identificarea mongolismului sau ca o tumoare malignă pentru diagnosticarea cancerului. Congolezii modulează, camerunezii fredonează, senegalezii psalmodiază, ivorienii sacadează, beninezii și togolezii oscilează, malienii petit-nègrizează¹...

Fiecare scoate cele câteva hârtii cerute pentru interviul de angajare: actele de identitate, clasicul CV și CQP-ul², un fel de autorizație administrativă de a lucra în domeniul securității. Aici e împopoțonat cu titlul pompos de diplomă. Mai este și celebra scrisoare de motivație: „a mă integra într-o echipă dinamică”, „a mă înscrie într-un proiect de carieră ambițios”, „a-mi

¹ Petit-nègre, formă simplificată de franceză predată soldaților indigeni din coloniile franceze (n. tr.).

² Certificat de calificare profesională (n. tr.).

pune în practică educația și competențele”, „vă rog să primiți, domnule”, „distinse sentimente”, „expresia celei mai înalte considerații” etc. Perifrazele medievale și expresiile pupincuriste din scrisorile de motivație te fac să zâmbești într-un asemenea loc și în asemenea împrejurări. Toți cei de aici au o motivație foarte puternică, chiar dacă nu aceeași de o parte și de alta a ușii de sticlă. Pentru masculul dominant din cușca de la marginea open space-ului, să aibă cea mai mare cifră de afaceri posibilă. Prin orice mijloace. Să angajeze maximumul posibil de persoane este unul dintre aceste mijloace. Pentru șirul negru de pe scări, să scape de șomaj sau de locuri de muncă instabile. Prin orice mijloace. Postul de paznic este unul dintre aceste mijloace. Relativ accesibil. Instruirea este din cele mai minimaliste, nu se cere nicio experiență specială, situațiile administrative sunt privite cu bunăvoință, profilul morfologic se presupune că este adecvat. Profil morfologic... Negrii sunt solizi, negrii sunt înalți, negrii sunt puternici, negrii sunt supuși, negrii stârnesc frică. Imposibil să nu te gândești la această adunătură de clișee despre sălbaticul bun, care stau într-o latență atavică atât în fiecare alb care se ocupă de angajare, cât și în fiecare negru venit să exploateze aceste clișee în favoarea lui. Dar nu despre asta e vorba în această dimineață. Nu-i pasă nimănui. Și apoi, sunt și negri în echipele de recrutare. Atmosfera e destinsă. Ba chiar cineva încearcă niște aluzii deochete despre perechea proeminentă de sâni a uneia dintre secretarele care distribuie formularele

de angajare. Fiecare își completează, mai mult sau mai puțin concentrat, cererea de angajare. Nume, prenume, sex, data și locul nașterii, situație matrimonială, număr de asigurare socială etc. Aceasta va fi proba intelectuală cea mai solicitantă a dimineții. Unii se uită totuși la exemplarul vecinului. Moștenire a băncilor de școală sau lipsă de încredere în sine. Când ieși dintr-o lungă perioadă de șomaj, nu ești sigur pe tine. Hărțile circulă în toate combinațiile posibile între grupul de negri și secretara cu țâțe mari. După ce se ștampilează și se semnează câteva foi albe pline de fraze ezoterice menite să guverneze relația de lucru dintre un viitor-fost-șomer și un viitor-mare-șef, fiecărui membru al grupului i se oferă o geantă conținând o pereche de pantaloni, un sacou negru, o cravată neagră, o cămașă neagră sau albă și un program lunar indicând orele și locurile de lucru. Contractele sunt pe perioadă nedeterminată. Intrați în aceste birouri șomeri, toți vor ieși paznici. Cei care au deja experiență în meserie știu ce-i așteaptă în zilele următoare: să stea în picioare toată ziua într-un magazin, să repete această performanță de plictiseală, în fiecare zi, până e plătit la sfârșitul lunii. În picioare la post. Și nu e chiar așa ușor cum pare. Ca să rezisti în meseria asta, ca să-ți păstrezi distanța, ca să nu cazi în comoditate leneșă sau, dimpotrivă, în zel imbecil și agresivitate acră, trebuie fie să știi să-ți golești mîntea de orice gând care se ridică mai sus de instinct sau de reflexul spinal, fie să ai o viață interioară foarte intensă. Opțiunea cretin incurabil este, de asemenea, foarte

apreciată. Fiecare cu metoda lui. Fiecare cu obiectivele lui. Fiecare va coborî în felul lui cele șase etaje.

LA „CHAPELLE“. Un bar ținut de un kabil, magazinul de haine al unui chinez din Nankin, brutăria unei tunisiene, mica feronerie a pakistanezului, bijuteria indianului, un alt bar al altui kabil, dar frecventat de senegalezi, *callshop*-ul unui tamil, o altă feronerie pakistaneză, măcelărie algeriană, alt magazin de haine al unui chinez, dar din Wenzhu, magazinul de vechituri al unui marocan, barul cu tutungerie chinezesc wenzhu, un restaurant turcesc care nu trebuie nicidecum confundat cu sandviceria kurdă de alături, măcelărie algeriană din munții Djurdjura, butic din Balcani, băcani marocani specialiști în bucătăria africană și antileză, alt bar kabil, mini-culoar de vechituri al iugoslavului antipatic, magazinul de electronice al coreeanului, cizmăria Topy a malianului, feroneriea tamilului, altă băcănie marocană, alt bar kabil specializat în bețivi în fază preterminală, băcănia africană a coreeanului, cazinou clandestin croat, coafor tamil, coafor algerian, coafeză africană de origine ivoriană, băcănie cameruneză, butic antilez cu obiecte ezoterice și plante afrodisiace, cabinet medical evreiesc... să cobori pe strada Faubourg-du-Temple seamănă cu o plimbare pe un Turn Babel doborât de artificieri și culcat pe sensul Belleville-Place de la République. Și dacă, de fapt, comoara ascunsă a templierilor ar fi această incredibilă diversitate de origini și culturi din foburgurile de

pe locul fostului lor cartier general? În dreptul stației de metrou Goncourt, bulevardul Parmentier trasează o perpendiculară. Aici atmosfera este mai pariziană, mai franceză, mai omogenă în mod occidental, mai „normală”: baruri pentru boemi, Casa de Economii, brutărie în stil vechi cu baghete adevărate acoperite de făină, Le Crédit Lyonnais, pizzerie italiană, Le Crédit Agricole, reprezentanță Apple, librărie-papetărie, BNP Paribas, restaurant recomandat în ghidurile Michelin și Hachette, Le Crédit Mutuel, specialist în acustică, Société Générale, liceu cu nume și prenume de defunct, bancă elvețiană HSBC, magazin de încălțăminte de măsuri mari, alt Crédit Lyonnais, două școli primare cu listă de copii deportați în timpul războiului, piscină municipală... Îndreptându-te spre est, ajungi să dai peste primăria arondismentului XI, cu auriturile ei și drapelul tricolor în vârful acoperișului de ardezie neagră, indiscutabil o clădire a Republicii Franceze. Pornind de acolo, pentru Ossiri, drumul spre magazinul Camaïeu, pe strada Faubourg-Saint-Antoine, seamănă cu o călătorie în timp.

De pe vremea „Capelei”, el și Kassoum cutreieraseră toate străzile cartierului ca niște topografi: sistematic. Până la umbra micilor fese aurite ale îngerului de pe totemul din Place de la Bastille, această parte din arondismentul XI era, alături de Champs-Élysées, unul dintre marile locuri de distracție din Paris. Baruri de fițe, baruri-concept, restaurante exotice de pe toate latitudinile pământului,

lounge-baruri, cluburi selecte, cluburi de noapte, baruri de dans, mici săli de concert etc. atrăgeau mulțimea în fiecare seară, mai ales în weekend. Într-un stil mai puțin distractiv, acest cartier concentra cel mai mare număr de ateliere de îmbrăcăminte, deținute exclusiv de chinezi. În spații prost aerisite, încăperi fără ferestre, funduri de curte întunecoase, curți interioare transformate, atriumuri modificate, holuri amenajate, armate de chinezi, majoritatea fără acte, lucrau zi și noapte ca să-și plătească datoriile față de traficanții care-i aduseseră. În afară de răsunătorul An Nou chinezesc, nu cunoșteau nici odihna, nici vacanța. Patronii chinezi câștigau mult având asemenea angajați-model, ba chiar prea model. Costurile de producție a hainelor la modă erau foarte mici într-o țară unde nivelul de trai și de consum era ridicat. Să ai chiar în Paris numeroși lucrători calificați, plătiți prost, nesindicalizați și munciți după bunul-plac, asta se chema delocalizare locală. Mare realizare capitalistă pentru chinezi! Astfel, petrecăreții din cartierul Bastille erau rarii privilegiați ai Franței care puteau să-și vomite preaplinul de alcool în fața porților pe unde intrau muncitori care le confecționau țoalele împuțite de fum în care trepidaseră, dansaseră și transpiraseră toată noaptea.

Spectacolul petrecăreților pleoștiți din zori, mai ales duminica, făcea parte dintre momentele pe care Kassoum și Ossiri le împărtășeau cu cea mai mare plăcere. Ca să-i lase locul lui Zandro, fizionomistul de la Chapelle des Lombards, unul dintre cele mai populare cluburi de noapte din Bastille, erau obligați să se trezească în

zori și să plece din mica garsonieră pe care, firește, o supranumiseră „Capela”, pentru că se afla chiar deasupra clubului. Cum nu aveau de lucru în fiecare zi și nu știau întotdeauna unde să se ducă așa de dimineață, își terminau noaptea cu ultimii petrecăreți. Ossiri și Kassoum erau proaspeți și lucizi. Chefliii întârziați erau obosiți, beți și/sau drogați. Kassoum, cu vechile lui reflexe de copil al ghetoului Treichville¹, nu-și putea stăpâni gândul că toți acești filfizoni împleticiți sunt o pradă ușor de lăsat fără ceva bijuterii și fără paralele din acea seară. Avea multă experiență la Abidjan. Dar Ossiri asta părea să-i ghicească toate gândurile și, cu o singură privire, îi băga mințile-n cap. „Lasă vulturilor treaba vulturilor”, îi spunea el adesea. Atunci Kassoum se mulțumea cu locul avantajos de unde puteau să contemple și să râdă de circul parizienilor-și-perifericilor la sfârșitul petrecerii. Chiar și în ziua când fata aia beată crită se aruncase pe el strigând „*Take me! Take me!*”, Ossiri rămăsese inflexibil. Totuși poșeta ei întredeschisă lăsa să se vadă un teanc de bancnote albastre de 20 de euro care păreau să strige la Kassoum să le acorde un azil mai tihnit în buzunarele lui. De o săptămână nu văzuse nici măcar o monedă de un euro, iar poșeta aia întredeschisă până și Fologo, hoțul de buzunare cel mai neîndemânic din Colosse, în Treichville, ar fi putut s-o șutească fără să atragă atenția.

*

¹ Cartier popular din Abidjan.

- Kass, lasă vulturilor treaba vulturilor. (*Ossiri*)
- *Take me! Take me!* (*Fata*)
- E prea de tot, se dă singură. Când mingea vine de la adversar, nu e ofsaid, Ossiri. (*Kass*)
- *Take me! Take me!*
- Ce zice?
- Zice s-o iei.
- Zău că-și bate joc de mine.
- Dacă te atingi de ea, nu mă mai cunoști.
- *Take me! Take me!*
- Băiat de bani gata ce ești!

„Băiat de bani gata!” era expresia de capitulare a lui Kassoum de fiecare dată când se contraziceau despre cum să-și câștige traiul în vremuri grele. Când fata începuse să vomite, întâi pe geaca, apoi pe pantofii lui, Kassoum hotărâse să „trezească ghetoul din el” ca să-i ardă un piton, un cap în gură puternic, bine plasat și bine simțit, „o căpățână zdravănă în gură”, din cele care-i aduseseră reputația și din cauza cărora tot Colosse-ul se temea de luptele corp la corp cu el. „Ossiri, eu am dormit ani de zile în ghetou. Acuma ghetoul doarme în mine.”

Dar ceva în ochii acestei fete i-a oprit lovitura și lovitura a refuzat să pornească. Kassoum nu prea știa de ce. Tristețea, poate. O tristețe citită de atâtea ori în ochii vecinilor săi din Colosse care nu știau cum să înceapă o zi dinainte identică în mizerie cu cea de ieri. Sau o fi fost verdele-deschis din pupilele fetei. Să ai ochi verzi, îți dai seama? În poveștile copilăriei lui, unii

monștri erau descriși cu ochi verzi, ochi de culoarea pădurii adânci. Kassoum nu văzuse niciodată de atât de aproape niște ochi de o asemenea culoare. Probabil că tulburarea îi era vizibilă.

În spatele lui, Ossiri profită de ocazie pentru a-i spune să o culce la „Capelă” și să aibă grijă de ea până-și revine. Zandro nu avea să spună nimic și nici măcar n-avea să vadă nimic. Întotdeauna era prea obosit după o noapte în care se ocupase de violenți, isterici, hoți de buzunare, bețiivi, blatiști, indignați, paranoici, depresivi, dealeri, drogați și toți agitații care se credeau cei mai tari din lume după o linie de cocaină sau câteva pastile de ecstasy. Kassoum o cără singur pe fată pe scara îngustă. Părul lung și blond îi cădea pe niște umeri de judoka și, chiar și chircită de beție, era cu un cap mai înaltă decât el. Asta trebuie să fi fost o urmașă a albilor din triburile din marele nord rece și glacial. Cei care invadau cu regularitate coastele mai australe ale Europei, semănând groază, haos și spermatozoizi. Ossiri nu-l ajută deloc, sub pretextul că până și în Bastille ar fi suspect să vezi doi bărbați negri transportând o femeie albă aproape leșinată pe o stradă întunecoasă și pustie. Nu greșea, dar, ca de multe ori, împingea raționamentul mult prea departe. „Aici turnătorii e un sport devenit instituție națională de la Al Doilea Război Mondial încoace. Sub ocupația germană, oamenii îi denunțau pe evrei și pe membrii Rezistenței. Când au învins Aliații, oamenii îi denunțau pe trădători și pe colaboratori. Aici sunt întotdeauna turnători și oameni de

denunțat”, conchisese Ossiri fără apel. Dar Kassoum deja nu-l mai asculta. Ca o panteră care urcă o căprioară prea grea în copac ca s-o salveze de pofta de hoitari a unei haite de hiene, o bălăbăni pe fata cea voinică până la „Capelă”. Și așa o cunoscuse Kassoum pe Amélie, normandă și profesoară de engleză la un gimnaziu de la periferia de vest a Parisului...

Piața din fața primăriei arondismentului XI dă într-un rond unde circulația este împărțită între bulevardul Parmentier, bulevardul Voltaire, strada Roquette și bulevardul Lendru-Rollin. Bicicleta lui Ossiri trece pe roșu și se strecoară ca să intre pe Lendru-Rollin. La intersecția cu strada Faubourg-Saint-Antoine e Monoprix-ul. Acolo tanti Odette e de doi ani șefă de raion. Mai întâi a fost casieră timp de douăzeci și opt de ani. Acum treizeci de ani, când soțul ei a adus-o din satul ei de la marginea pădurilor din vestul Coastei de Fildes, știa numai să scrie și să citească și nu văzuse niciodată alt soi de oameni decât cei care umblau de milenii pe sub lianele copacilor înalți din Issia. Văzuse și învățase lucruri în Monoprix-ul ei. Totuși, douăzeci și opt de ani ca să se ridice de pe scaunul de la casă... Promovare cu viteză melaninată? Nu-și mai pune astfel de întrebări. Mai are doi ani până la pensie. De două săptămâni, de când Ossiri lucrează la Camaïeu Bastille, popasul la acest Monoprix e oarecum un ritual. Tanti Odette îi propune o cafea. El acceptă. Merg în sala de pauză. El o întreabă ce mai face Ferdinand. Ea îi spune în fraze sobre. Ea îl